

Felles landbrukskontor i Alver kommune

Innhold

1	Bakgrunn for prosjektet	2
1.1	Prosjektstyring	2
2	Kommunen sine oppgaver på landbruksområdet.....	3
3	Landbruket i Nordhordland	4
3.1	Nordhordland	4
3.1.1	Landbruket i Nordhordland	5
3.1.2	Skogbruk i Nordhordland	6
3.1.3	Vilt i Nordhordland	7
3.1.4	Tilleggsnæring i Alver	8
3.1.5	Naturmangfold i Alver	9
4	Arbeidsoppgåver og kompetanse.....	11
4.1	Dagens arbeidsoppgåver og kompetanse	11
4.2	Forslag til endring av arbeidsoppgåver og kompetanse ved Alver Landbrukskontor	12
5	Samarbeidspartar – internt og eksternt.....	13
5.1	Aktører.....	13
5.2	Samarbeid og framtidig behov for samarbeid	14
5.2.1	Landbruksfagråd.....	15
5.2.2	LNF - forum.....	15
5.2.3	Aktører og samarbeid i dag:	15
6	Visjon, verdier og mål for landbrukskontoret i Alver kommune.....	17
7	Organisering, dimensjonering og prinsipp for kostnadsdeling	18
7.1	Organisasjonsform for felles landbrukskontor.....	18
7.2	Intern organisering, arbeidsdeling og kompetanse ved landbrukskontoret.....	18
	Organisering av arbeidet i kommunar som kjøper tenester av Alver kommune.....	20
7.3	Dimensjonering av landbrukskontoret.....	20
7.4	Kostnadsdekning ved sal av tenester til andre kommunar	20
8.	Oppsummering av prosjektgruppa sine anbefalingar	22

1 Bakgrunn for prosjektet

Bakgrunn for prosjektet er at kommunane Lindås, Meland og Radøy kommune skal slå seg saman til nye Alver kommune. Det inneber at dagens 3 landbrukskontor skal slå seg saman til eit kontor. Radøy kommune har i dag samarbeid om landbruksforvaltninga med kommunane Austrheim og Fedje. Meland har eit samarbeid med Modalen kommune.

Prosjektet Felles landbrukskontor i Alver kommune skal gjennomføre ei kartlegging av oppgåvene som skal løysast ved landbrukskontoret og naudsynt kompetanse. Vidare skal prosjektet tilrå organisering, dimensjonering og kome med framlegg til prinsipp for kostnadsnøkkel for kommunane som ynskjer å kjøpe tenester av Alver landbrukskontor. Prosjektet skal avklare om kommunane Austrheim, Fedje og Modalen ynskjer å vidareføra eit samarbeid om landbruksforvaltninga med Alver kommune. Prosjektet er bedt om å kome med forslag til visjon, verdiar og mål for Alver landbrukskontor.

1.1 Prosjektstyring

Prosjekteigar er Anny Bastesen og prosjektleiar har vore Kjartan Nyhammer. Godkjent prosjektmandat vart oversendt prosjektleiar 14. august 2018. Kartleggingsarbeidet vart i stor grad gjort i perioden fram til januar 2019. Etter det har prosjektgruppa jobba med analyse og konklusjon.

Medlemar av prosjektgruppa har vore tilsette ved dei aktuelle landbrukskontora: Laila Bjørge, Marius Flemmen Knudsen, Andreas Granli, Øystein H. Kolstad, Asgeir Nøttveit (HTV) og Solveig Laumark-Møller (HTV), med Kjartan Nyhammer som leiar. Gruppa har hatt mange arbeidsmøter. Dei tillitsvalte har delteke etter behov. I tillegg har prosjektgruppa vore på studietur og besøk to store felles landbrukskontor. Det gav verdifull erfaring.

Medlemar av referansegruppa har vore :

Siril T, Sylta, Einingsleiar Arealforvaltning i Lindås kommune

Asbjørn Toft, Avdelingsleiar Plan og utvikling i Austrheim kommune

Øyvind Tolleshaug, Plan- og utbyggingssjef i Fedje kommune

Kate Berntzen, Dagleg leiar i Nordhordland Næringshage

Helge Henanger, Meland Bondelag

Ove Holmås, Lindås og Austrheim Bondelag

Olav Myhr, Eikanger Bondelag

Jan Otto Pletten, Alversund og Seim Bondelag

Jonny Ystebø, Radøy Bonde- og Småbrukarlag

Kari Kvammen, Radøy Landbruksfagråd

Prosjektgruppa har hatt 1 møte med referansegruppa.

2 Kommunen sine oppgaver på landbruksområdet

Kommunane er landbruksstyresmakt på ei rekke oppgaver både innan jordbruk, skogbruk, hagebruk med tilhøyrande næringar, samla kalla landbruk. Dette omfattar både forvaltningsoppgåver der kommunane med heimel i lov og forskrift er førsteinstans for vedtak, eller eventuelt skal førebu saker som skal avgjerast av andre organ på høgre nivå, eller oppgaver kommunen har som planstyresmakt, eller andre utviklingsoppgåver som delvis er lovheimla og delvis ligg til den generelle utviklingsrolla som kommunen har.

Oversikta under syner gjeldande landbrukspolitiske mål jf melding til Stortinget nr 11 (Kjelde: Regionalt bygdeutviklingsprogram for Vestland 2019-2022 utkast pr. 18.okt 2018)

Matsikkerheit og beredskap	Landbruk over heile landet	Auka verdiskaping	Berekraftig landbruk med lågare utslipp av klimagassar
Sikre forbrukarane trygg mat	Leggje til rette for bruk av jord- og beite-ressursane	Utnytte marknadsbaserte produksjonsmoglegheiter	Redusert ureining frå landbruket
Auka matvareberedskap	Moglegheiter for busetjing og sysselsetting	Ei konkurransedyktig og kostnadseffektiv verdikjede for mat	Reduserte utslepp av klimagassar, auka opptak av CO ₂ og gode klimatilpassingar
God dyre- og plante-helse og god dyrevelferd	Eit mangfaldig landbruk med ein variert bruksstruktur og geografisk produksjonsdeling	Ein effektiv og lønsam utnytting av gardens samla ressursar	Berekraftig bruk og eit sterkt vern av landbruket sine areal og ressursgrunnlag
Satse på avl, forskning og utdanning for å auke bruken av dei økologiske ressursane	Leggje til rette for rekruttering i heile landet	Vidareutvikle Noreg som matnasjon	Ta vare på kulturlandskapet og naturmangfaldet
	Ei økologisk berekraftig reindrift	Leggje til rette for bondens inntektsmoglegheiter og evne til å investere i garden	
		Berekraftig skogbruk og konkurransedyktige skog- og trebaserte verdikjeder	

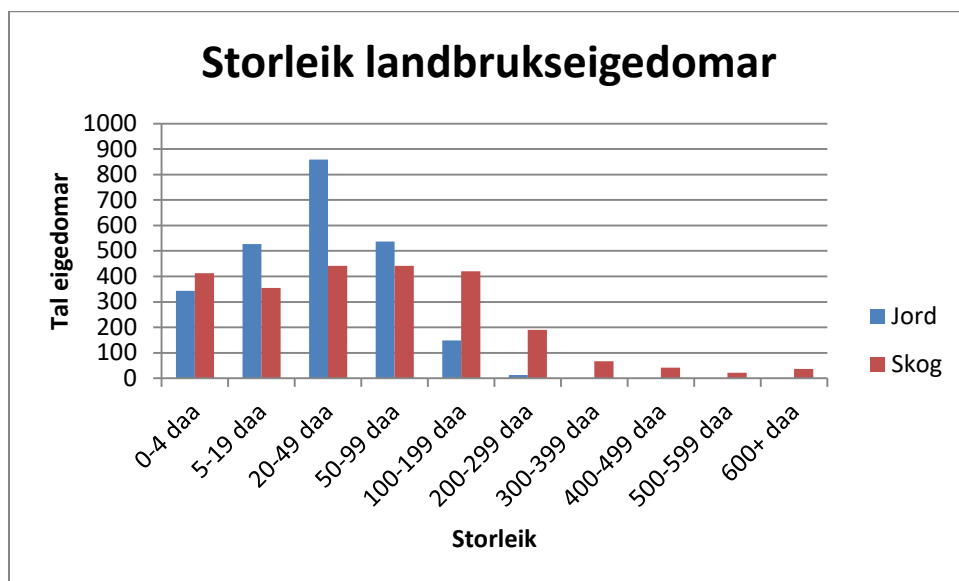
Kommunane har ansvar for gjennomføring av viktige delar av den nasjonale landbruks- og matpolitikken, og forventningane til den kommunale landbruksforvaltninga kjem fram i fleire stortingsmeldingar: Vera fyrstelinje for næringsutvikling på landbruksområdet, mobilisera til næringsutvikling, ta aktivt del i lokal samfunnsplanlegging (Melding til Stortinget nr 31 (2014-2015) *Garden som ressurs – marknaden som mål*), forvalta tilskott til skogkultur og andre miljøtiltak og lovssaker på skogområde (Melding til Stortinget nr 6 (2016-2017) *Verdier i vekst – Konkurransedyktig skog- og trenæring*). Vidare er landbrukskontoret vedtaksmynde for produksjonstilskot, jf Melding til Stortinget nr 11 (2016-2017) *Endring og utvikling. En fremtidsrettet jordbruksproduksjon*.

Dette inneber ei forventning til kommunane om at i ein tillegg til å vera fyrstelinje på landbruksområdet, med vedtaksmynde for ei rekkje økonomiske og juridiske verkemiddel i landbruket, har ei rolle som landbrukspolitisk aktør innan forvaltning, samfunn og næringsutvikling på landbruks- og matområdet.

3 Landbruket i Nordhordland

3.1 Nordhordland

I denne samanheng reknast kommunane Austrheim, Fedje, Lindås, Meland, Modalen og Radøy som Nordhordland for å gje ei lettare framstilling av omfanget av landbruket i desse kommunane. Det vil i dei 6 kommunane vere 2428 landbrukseigedomar i varierende storleik. Dei fleste eigedomane er små og har difor mindre dyrka mark og skog. Dei fleste eigedomane har mellom 5-99 daa med jordbruksareal og mellom 5-199 daa skog (figur 1). Det er ikkje sjølvstendig drift på alle desse eigedomane. Det er litt skilnader mellom enkelte av kommunane i storleiken på landbrukseigedomane. På Fedje er landbrukeigedomane mindre i både jord og skog, og har mellom 0-49 daa av begge. Austrheim har litt mindre skog på sine landbrukseigedomar med 0-99 daa, medan Modalen har litt større skogdel med 0-299 daa skog på landbrukseigedomane.

Figur 1: Tal landbrukseigedomar i Nordhordland fordelt på storleik av jord- og skogbruksareal.

Samla sett er det eit høgt arealressursgrunnlag i Nordhordland sjølv om det er mange små eigedomar. Det er totalt over 98 404 daa med jordbruksareal og 313 100 daa med produktiv skog i Nordhordland (tabell 1). Nordhordland har ein stor del av arealgrunnlaget i Hordaland fylke. Dette gjev regionen eit godt grunnlag for ein omfattande og variert produksjon innan landbruket. Dei forskjellige kommunane har ulikt arealressursgrunnlag, dette heng saman med storleiken på kommunen (tabell 2).

Tabell 1: Oversikt over arealressursane i Nordhordland frå Nibio sin AR5 Arealressursstatistikk

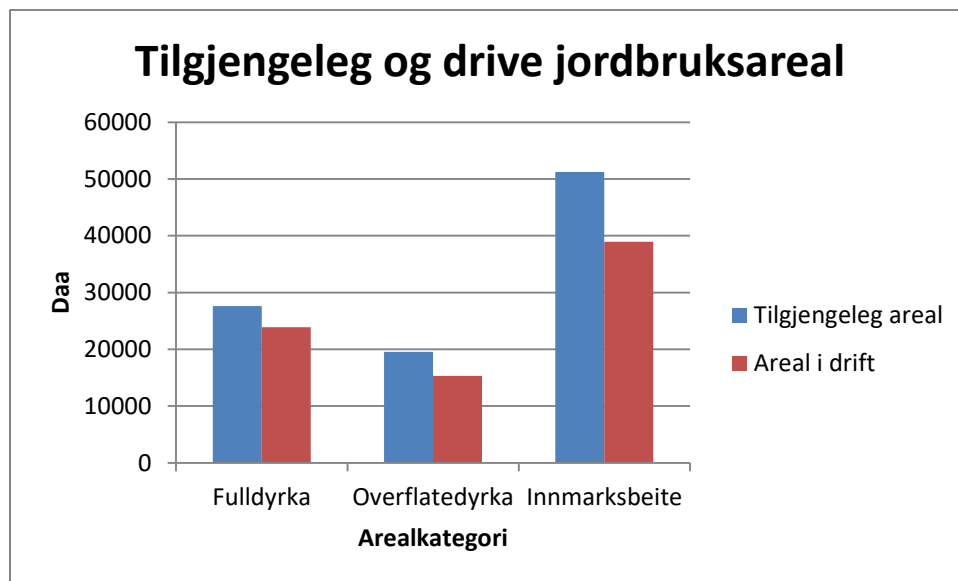
Arealkategori	Daa:	Del av arealet i Hordaland (%):
Fulldyrka	27 590	12,6
Overflatedyrka	19 549	27,4
Innmarksbeite	51 265	22,2
Produktiv skog	313 100	10,8

Tabell 2: oversikt over arealressursane i daa i dei ulike kommunane frå Nibio sin AR5 arealressursstatistikk

Kommune:	Fulldyrka	Overflatedyrka	Innmarksbeite	Produktiv skog
Alver	23 148	17 778	46 340	266 530
Austrheim	3 039	1 363	3 359	12 942
Fedje	58	108	545	207
Modalen	1 345	300	1 021	33 421

3.1.1 Landbruket i Nordhordland

Då dei fleste bruka i regionen er små er det vanleg å måtte leige fleire bruk for å få nok areal til drift. Størsteparten av arealet i Nordhordland er i dag i drift (figur 2), men det er framleis noko areal som ikkje er drive. I hovudsak er det innmarksbeite som har størst del av areal som ikkje er i drift. Arealet som vert drive gjev eit godt potensiale for ein stor og variert produksjon.

Figur 2: Tilgjengeleg jordbruksareal og areal i drift i Nordhordland

Som følgje av at Nordhordland har en stor del av arealressursgrunnlaget, vert ein stor del av landbruksproduksjonen i Hordaland produsert nettopp her. Produksjonen er i hovudsak grasproduksjon og husdyrhald, kor hovuddelen er mjølk/storfe og sauehald (tabell 3). I 2017 var det i Nordhordland 502 føretak som søkte om produksjonstilskot. Føretaka driv ein eller fleire produksjonar innan landbruket. I tillegg kjem husdyrprodusentar som ikkje søker om tilskot. Produksjonen frå dei 502 føretaka utløyste over 81,5 millionar i produksjonstilskot.

Tabell 3: Tal produksjonar fordelt på husdyrslag i Nordhordland og dei ulike kommunane.

	Nordhordland	Alver	Austrheim	Fedje	Modalen
Mjølkeproduksjon	74	66	4		4
Ammekuproduksjon	69	59	9		1
Øvrige Storfe	148	131	12		5
Sau	367	341	24	1	1
Ammegeit	9	9			
Geitebuk/kje	1	1			
Mjølkegeit	1				1

Det vert produsert mykje landbruksprodukt i Nordhordland. I 2017 vart det levert til saman 940,6 tonn kjøtt, 248,2 tonn egg, 33,2 tonn ull og nesten 8,5 millionar liter mjølk (tabell 4). Sett i Hordaland er dette ein forholdsvis stor del av produksjonen innan fylke, til dømes sto Nordhordland for nesten 30 % av storfekjøtt-leveransane i Hordaland i 2017. For å sette landbruksproduksjonen i perspektiv, kan ein rekna leveransane om til mat basert på Helsedirektoratet sine tal for årsforbruk av matvarer pr. person. I Nordhordland i 2017 var det produsert nok til å dekke årsforbruket av kjøtt til 12 373 personar, egg til 18 948 personar og drikkemjølk til 102 964 personar.

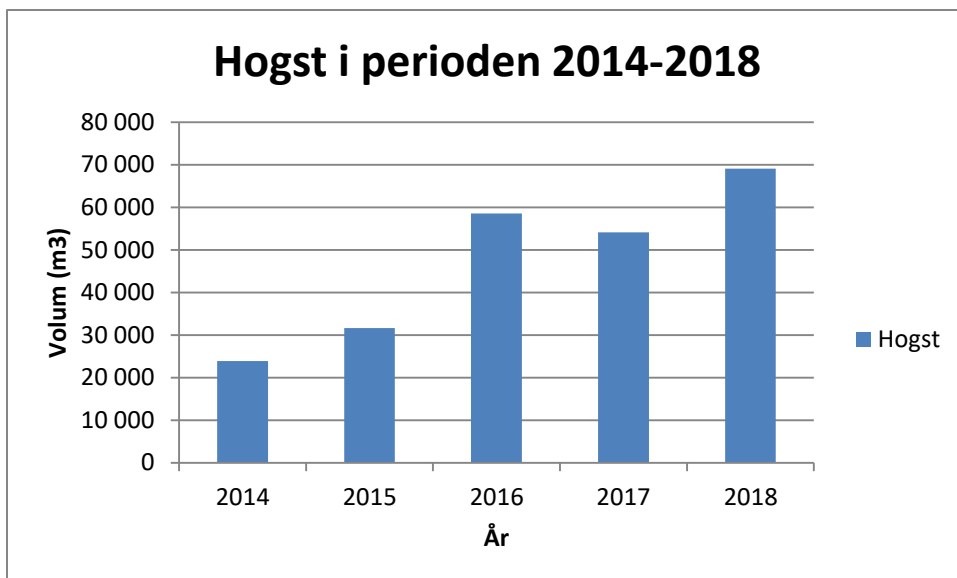
I rapporten *Verdiskaping i landbruk og landbruksbasert verksemd i Hordaland og Sogn og Fjordane – oppdaterte berekingar 2018* har Nibio (Norsk institutt for bioøkonomi) rekna ut kor stor verdiskaping det er i dei ulike kommunane og fylke. For Nordhordland er bruttoproduktet frå landbruket 126,3 millionar basert på tal i frå 2016 (sjå vedlegg). Nibio har vidare rekna ut at det er i overkant av 355 årsverk i landbruket.

Tabell 4: Leveranse av kjøtt, egg, ull og mjølk i Nordhordland

Leveranse:	Tonn/liter:	Del av produksjon i Hordaland (%):
Geit	1,1	4,9
Gris	39,4	1,6
Sau	369,2	15,8
Storfe	531,9	29,8
Egg	248,2	14,7
Ull	33,2	12,4
Kumjølk	8 463 844	11,5
Geitemjølk	30 703	2,5

3.1.2 Skogbruk i Nordhordland

Det er eit stort produktivt skogareal i Nordhordland, og ein god del av dette vart planta med gran under skogreisinga. Nordhordland har dei siste 5 åra hogd over 237 000 m³, og 2018 var det året der det vart hogd mest med over 69 000 m³ (figur 3). Avverkinga i 2018 tilsvarer 1 727 vogntog med tømmer. Den årlege hogsten i regionen vil truleg stige dei næraste åra, då meir skog vert hogstmoden. Avverkinga er i all hovudsak gran, og går til eksport til Europa.

Figur 3: Hogst i Nordhordland dei siste 5 år

Nordhordland stod i 2018 for meir enn 22 % av hogsten i Hordaland fylke (tabell 5). Tømmeret hadde ein førstehandsverdi på ca. 26,6 millionar kroner. Som en følgje av hogsten i regionen stod Nordhordland også for ein stor del av plantinga med over 26 % av plantene som vart planta (tabell 5).

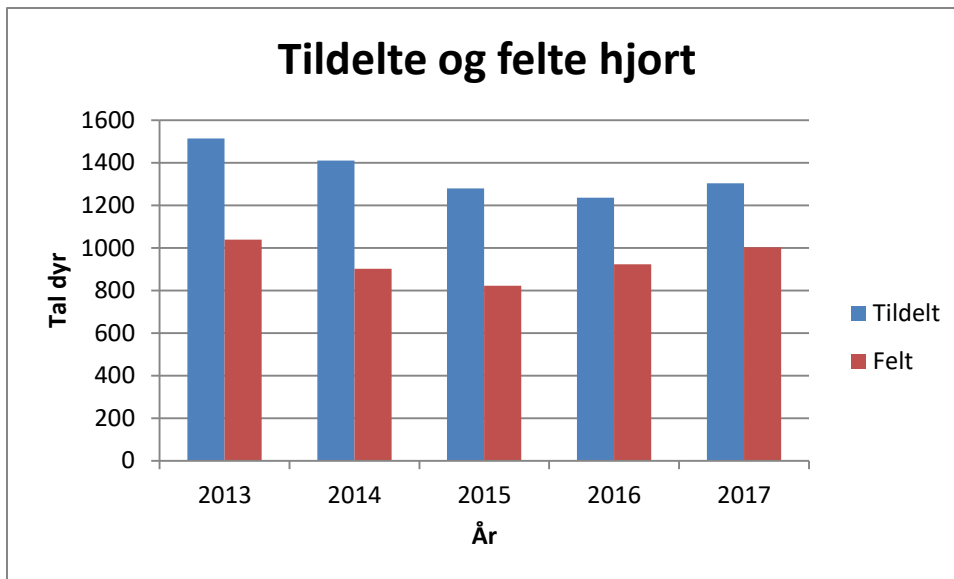
Tabell 5: Hogst og planting i Nordhordland og dei ulike kommunane i 2018

	Hogst m3:	Planting stk:
Nordhordland	69 099	172 614
Alver	67 805	167 164
Austrheim	1 294	0
Fedje	0	0
Modalen	0	5 450

3.1.3 Vilt i Nordhordland

Hjort er den viktigaste viltressursen i regionen. Det er gode forhold for bestanden i regionen, og det er god tilvekst til bestanden. I perioden 2013 – 2017 vart det felt mellom 822-1 038 hjort i Nordhordland (figur 4). Dette var om lag 12,2 – 13,4 % av dei felte dyra i Hordaland fylke i same periode. Hjorten er ei viktig kjelde til rekreasjon, matauk og inntekt.

Figur 4: Tildelte og felte hjort i Nordhordland i perioden 2013-2017

3.1.4 Tilleggsnæring i Alver

Det er i tillegg til dei tradisjonelle landbruksproduksjonane mange som driv med ein eller fleire tilleggsnæringar basert på garden sine ressursar og/eller eigen kompetanse. I Nordhordland har det vore tradisjon for fleire næringar/inntekter i tillegg til gardsdrift, då bruka har vore små med avgrensa inntektspotensiale. Det vil vere mange og ulike tilleggsnæringar knytt til landbruket i Alver, ei enkel kartlegging viser at det er i dag er 94 foretak som driv med ein eller fleire tilleggsnæringar (tabell 6).

Tabell 6: Tal føretak som driv med tilleggsnæring i Alver

Type:	Tal:
Hest	7
Inn på tunet	7
Kultur	1
Frukt og bær	9
Grønsaker	3
Utleige	10
Lokalmat og sal	16
Honning	6
Juletre	7
Ved/sagbruk	13
Barnehage	2
Reiseliv og oppleving	5
Husdyr utan tilskot	4
Husdyr anna	4

3.1.5 Naturmangfold i Alver

Det vil i Alver kommune vere registrert 405 naturtypar på land og i ferskvann fordelt på 3 kategoriar, det er i tillegg marine naturtypar (tabell 7). Det er fleire viktige marine naturtypar, men disse er dårlegare kartlagt. Kategoriinndelinga seier noko om kor sjeldan/utbredt naturtypen er i Norge. Av dei dei 405 naturtypane har 126 status som utvald naturtype (tabell 7). Ein naturtype som har status som utvald betyr at den vert sett på som viktigare enn andre naturtypar på grunn av kvalitetane/verdiane den har. Det skal takast spesielle omsyn til slike førekomstlar.

Tabell 7: Registrerte naturtypar og utvalde naturtypar

Registrerte naturtypar		Utvalde naturtypar	
Verdi:	Tal:	Naturtype:	Tal:
A (Nasjonalt viktig)	46	Gammal fattig edellauvskog	1
B (Regionalt viktig)	132	Hagemark	2
C (Lokalt viktig)	227	Kystlynghei	12
Sum:	405	Parklandskap	1
		Slåttemark	3
		Store gamle trær	107
		Sum:	126

Det vil vere registrert 4777 artar/taxon (inkludert underartar) i Alver kommune. Dette omfattar plantar, dyr, fugl, fisk m.m. Det store fleirtalet av desse er vanlige artar som ikkje er truga eller sårbare. Men det vil også vere artar oppført på raudlista i ulike kategoriar, men ikkje alle er rekna som truga artar (tabell 8). I tabell 8 ser ein oversikten over dei 189 artane som er registrert på raudlista, i hovudsak er dei raudlista artane fuglar, sopp, lav og karplantar.

Tabell 8: Tal raudlista artar fordelt på kategori og artsgruppe

Artar med raudlistestatus		Fordelt på artsgruppe	
Status:	Tal:	Artsgruppe:	Tal:
CR (Kritisk truga)	3	Mosar	3
EN (Sterkt truga)	30	Karplantar	25
VU (Sårbar)	73	Lav	45
NT (Nær truga)	83	Sopp	38
Sum:	189	Blautdyr	2
		Edderkoppar	1
		Insekt	9
		Fiskar	4
		Fuglar	60
		Pattedyr	2
		Sum:	189

Det er fokus på framande artar, og det er truleg at dette får auka fokus framover. I Alver kommune vil det vere registrert 51 framande artar (tabell 9). Desse har ulik status på svartelista, basert på kor stor risiko dei kan vere mot naturmangfaldet, det er i hovudsak karplanter som er registrert.

Tabell 9: Tal svartelista artar fordelt på status og artsgruppe

Svartelista artar fordelt kategori		Fordelt på artsgruppe	
SE (Svært høg risiko)	33	Artsgruppe:	Tal:
HI (Høg risiko)	9	Marine algar	3
PH (Potensielt høg risiko)	9	Karplantar	39
Sum:	51	Sopp	2
		Blautdyr	2
		Insekt	2
		Fiskar	1
		Fuglar	1
		Pattedyr	1
		Sum:	51

4 Arbeidsoppgåver og kompetanse

Nedanfor følgjer ein omtale av dei viktigaste fagområda som inngår i arbeidsoppgåvene ved landbrukskontoret i dag. Lista er ikkje uttømmende. Komplette liste over dagens arbeidsoppgåver ligg som vedlegg til prosjektrapporten. Det skjer stadig ei overføring av arbeidsoppgåver frå Fylkesmannen til kommunane som følgje av regionreforma.

4.1 Dagens arbeidsoppgåver og kompetanse

Tilskotsforvaltning

Ein sentral del av arbeidet ved landbrukskontoret er tilskotsforvaltning - rettleiing, sakshandsaming og kontroll. Det vart i sum utbetalt kr 77,8 millionar i produksjonstilskot og avløysartilskot i dei 6 kommunane i Nordhordland i 2018. Det utgjer vel 14 % av det som vert utbetalt i Hordaland. I tillegg vert det utbetalt betydelege summer knytt til Regionalt miljøprogram (RMP), refusjon av utgifter med avløyning ved sjukdom, tilskot til grøfting/drenering og tilskot til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL – midlane). Kommunane har i dag rett kompetanse innan dette fagfeltet dvs. juridisk-/forvaltningskompetanse, med god landbruksfagleg kompetanse i botn.

Arbeidsoppgåver knytt til jordlov-, konsesjonslovsaker og plansaker

Arealforvaltning gjennom enkeltsaker eller plansaker er truleg det mest ressurskrevjande på landbrukskontoret i dag. Oppgåvene vert utført på ulikt vis i dei ulike kommunane. Kommunane har rett kompetanse knytt til sakshandsaming innan jordlova og konsesjonslova, og dei fleste tilsette har etterutdanning innan «landbruksjuridiske emner». Kompetansen og grad av involvering i plansaker er særleg varierende mellom kommunane i dag.

Skog- og viltforvaltning

Forvaltningsoppgåver og rettleiing knytt til skog og vilt er oppgåver som landbrukskontora brukar mykje tid på i dag. I nye Alver kommune er vi sikra rett kompetanse på masternivå innan desse fagfelt med dagens kompetanse på Felles landbrukskontor Austrheim/Fedje/Radøy og Meland/Modalen.

Næringsutvikling

Næringsutvikling, gjennom individuell oppfølging og prosjektarbeid, er ei oppgåve som skal stå sentralt i landbrukskontoret sine arbeidsoppgåver. Oppgåvene som kommunane utfører for Innovasjon Norge er lovpålagt. Prosjektarbeid og andre utviklingsoppgåver vert ofte nedprioritert i konkurransen med dei lovpålagte arbeidsoppgåvene i situasjonar med underbemanning. Bemanning/kompetanse innan dette fagfeltet vil det vere behov for å auke ved Alver Landbrukskontor.

Veterinær

Kommunane har ansvaret for å sikre tilgang på veterinærfagleg kompetanse på dagtid og vakt (natt/helg). For å sikre dette vert det ytt tilskot til veterinærtenesta, både på dagtid og vakt. I dag er

det Meland som administrerer vaktordninga og Lindås som administrerer driftsstøtta på dagtid på vegne av alle kommunane i Nordhordland.

Variasjon i arbeidsoppgåvene mellom kommunar

Alle dei nemnde arbeidsoppgåvene vert utført i alle dei 6 aktuelle kommunane. Eit unntak er Fedje der andre innan kommuneadministrasjonen utfører alt arbeidet med jordlovssaker, konsesjonslovsaker og plansaker.

Deler av viltforvaltninga i Modalen vert utført av Vaksdal kommune grunna Storefjellet bestandsplanområde.

Arbeidet med miljøraker i Radøy kommune vert delvis tatt hand om av landbrukskontoret. Døme er bilvrak og havarerte båtar. Det er ofte tidkrevjande saker. Det er i liten grad ledige ressursar til å utfører dette arbeidet og ansvaret for desse sakene er for lite avklart i dei ulike kommunane. Det er berre arbeid med ureiningssaker innan landbruket som er klart plassert ved landbrukskontora. Miljøarbeidet må få høgare prioritet og det bør etablerast ei eiga avdeling for dette fagområdet under tenesteområdet Arealforvaltning. Her kan nemnast vassdirektivet, klimaplaner m.m.

4.2 Forslag til endring av arbeidsoppgåver og kompetanse ved Alver Landbrukskontor

Prosjektgruppa foreslår at alle miljøraker som ikkje vedkjem landbruksureining (så som husdyrgjødsel / silopressaft) vert handtert av ei nyoppretta avdeling som tek hand om miljøraker m.m.

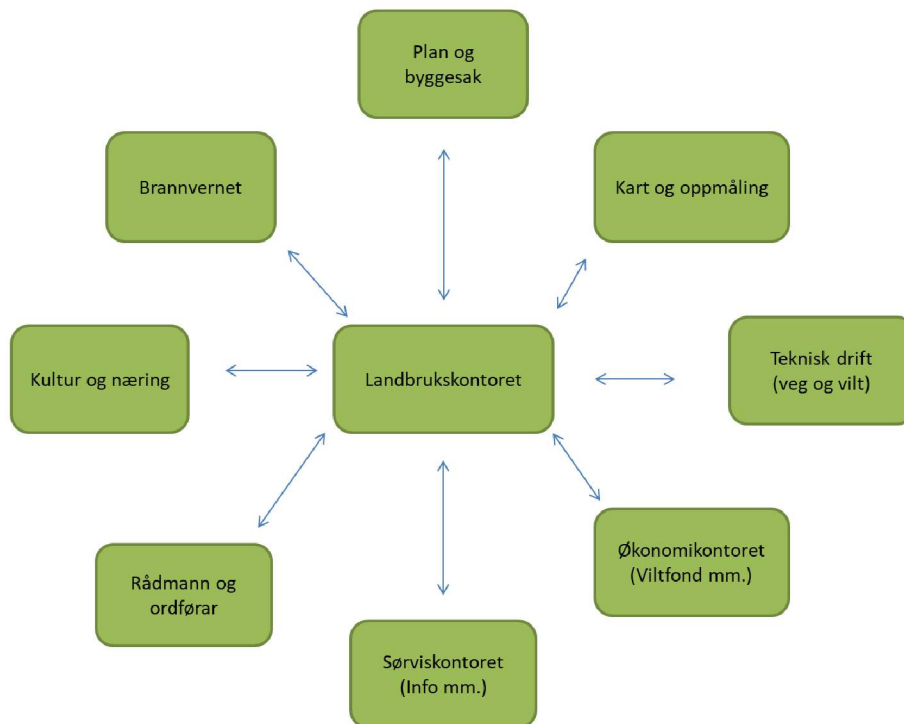
Prosjektgruppa meiner vidare at arbeidet med næringsutvikling og kompetanseheving ute i næringa må styrkast. Skal Alver landbrukskontor vere noko meir enn ei rein forvaltningsavdeling er det her vi kan utgjere den store skilnaden.

I dag vert mange vurderingar etter naturmangfaldslova gjort av byggesakshandsamarar med lite/ingen fagleg kompetanse innan dette fagområdet. Det vert lagt til grunn at alle vurderingar kan gjerast på bakgrunn av oppdaterte og korrekte databaser. Det er difor viktig at dei som skal gjere desse vurderingane veit kor denne informasjonen fins og kva vurderingane må byggast på. Landbrukskontoret bør i større grad vere involvert i sakshandsaminga, gje råd og rettleiing og ta dei meir kompliserte vurderingane etter naturmangfaldslova. Det må i alle høve sikrast god flyt mellom fagområda i høve til naturmangfaldsvurderingar.

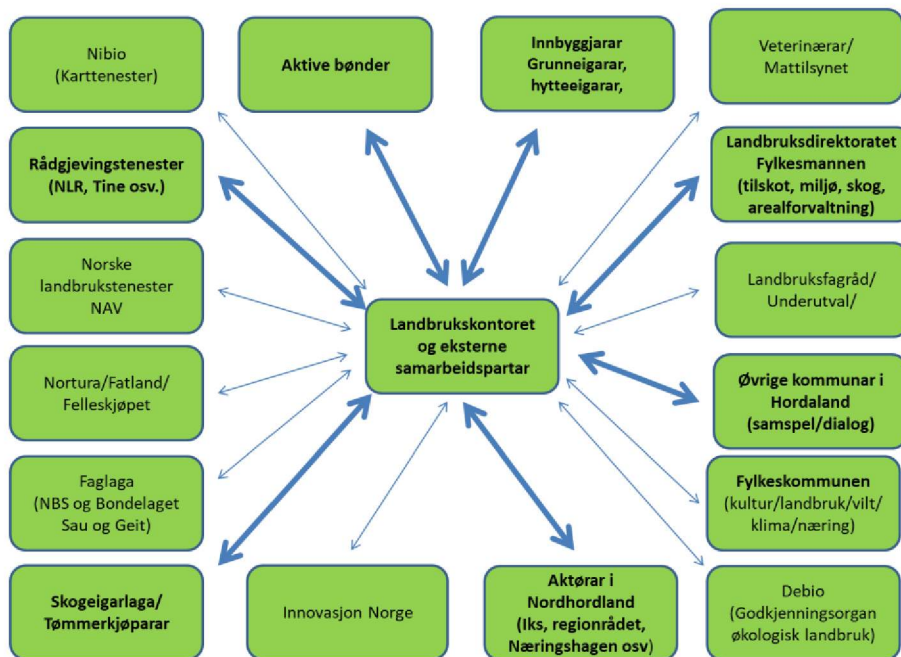
5 Samarbeidspartar – internt og eksternt

5.1 Aktørar

Landbrukskontora i dei tre Alver kommunane samarbeider med ei rekke ulike aktørar. I figur 5 har me sett opp dei eksterne og interne aktørane me oftast har kontakt med. Kartlegging av samarbeid og samarbeidspartnarar er ein viktig del av planlegginga av den nye kommunen. Me må ta vare på samarbeidet inn i Alver på ein slik måte at viktige funksjonar er oppe og går frå dag ein.

Figur 5: Oversikt over interne samarbeidspartnarar i kommunen

Figur 6: Oversikt over eksterne samarbeidspartnarar, dei landbrukskontoret har tettast samarbeid med er utheva

5.2 Samarbeid og framtidig behov for samarbeid

Internt har me mykje samarbeid på tvers av fagfelt og avdeling. Samarbeidet er ein viktig del av den daglege drifta og ved planlegging for framtida. Informasjonsflyten går begge vegar mellom landbrukskontoret og dei ulike einingane. Den nye kommunen vert ein relativt stor kommune og landbrukskontoret ser behov for gode rutinar internt. Mange av utfordringane knytt til ein større organisasjon og kommunikasjon kan løysast gjennom samlokalisering av dei einingane som har mykje kontakt i dag. Landbrukskontoret vil prioritera arbeidet med nye prosedyrar og arbeidsprosessar knytt til våre oppgåver.

Aktørane og einingane me i dag har kontakt mot er like aktuelle etter samanslåing som dei er i dag. Me ventar berre små endringar i kontakten med dei eksterne aktørane, men her er til eks. omstrukturering av fylkesmannen eit grep som kan endre samarbeidet.

I framtida vil landbrukskontoret truleg få fleire samarbeidspartar knytt til nye arbeidsoppgåver. Som eit ledd i omorganisering av fylkesmannen vert mange oppgåver flyttet over til fylkeskommune og kommune. Korleis denne omorganiseringa gjev utslag er framleis vanskeleg å spå, men med dei nye oppgåvene vert det truleg ei ny form på samarbeidet med fylkesmannen og fylkeskommunen.

Samarbeidet internt i kommunen skjer i dag på fleire plattformar, mykje vert avklart tidleg då ein kan gå over gangen og treffe rett person. Godt samarbeid er ofte avhengig av at ein kjenner den ein skal samarbeida med. Samarbeid med eksterne partar skjer gjennom e-post, møter og telefon. Landbrukskontora har i dag låg terskel for at bønder og andre kan komme inn på kontoret for å diskutera saker og få rådgeving, det er eit tilbod me har god erfaring med. Det er viktig å påpeike at dei tre landbrukskontora har ulik organisering og samarbeidet med dei ulike partane er difor ikkje likt frå kontor til kontor.

5.2.1 Landbruksfagråd

Kommunane Radøy og Austrheim har i dag Landbruksfagråd. Lindås har etablere eit, men det er for tida ingen aktivitet der. Eit aktivt og konstruktivt landbruksfagråd er eit godt forum for dialog mellom næringa og landbrukskontoret. Ei viktig oppgåve for eit landbruksfagråd vil vere å gje innspel til kommunen i prinsipielle saker eller strategisaker knytt til landbruket – jordvern, buplikt, driveplikt, strategi for bruk av SMIL – midlar, aktuelle saker kommunen får på høyring osv. Landbruksfagrådet er ein viktig samarbeidspart i arbeidet med temaplan for landbruket og i neste omgang ved oppfølging av planen. Det vil vere positivt med eit landbruksfagråd for Alver kommune – rolle, ambisjonsnivå og samansetting av rådet må ein koma tilbake til.

5.2.2 LNF - forum

Det er gode erfaringar med eit LNF – forum ved fleire større felles landbrukskontor på sentrale Austlandet. LNF- forum er eit fagleg samhandlingsmøte mellom miljø-, plan-, bygnings-, kultur-, og landbruksfagleg kompetanse. 2-4 møter pr. år. Aktuelle tema er arbeidsflyten, endring av instruksar, diskusjon av enkeltsaker eller av prinsipielle saker. Møtefrekvens kan tilpassast behovet, men behovet vil truleg vere stort første tida etter etableringa av Alver kommune dersom me etablerer ei slik løysing.

5.2.3 Aktørar og samarbeid i dag:

Internt:

Plan og byggesak: Delta i planarbeid, uttale byggesak m.m. Forhandkonferanse/avklaringar knytt til dispensasjonar m.m.

Brannvernet: Beredskap, utmarksbrann mm. Gjødselvogner i sumar. Kartlegging av gamle traktorsleper og andre tilkomstvegar.

Kart og oppmåling (Geodata): Ajourhald gardskart, vegar, eigenfråsegn om konsesjonsfrihet, matrikkelføring.

Kultur: Kulturminne og kulturlandskap, nyare kulturminne. Uttaler og samarbeid om gode løysingar.

Teknisk drift: Vegar og vatn (stikkrenner og grøfteutløp), kommunale VA-prosjekt. Graving på innmark eller i utmark, avtalar med grunneigarar.

Rådmann og ordførar: Politiske saker, nye ordningar i landbruket og elles. Saksframlegg mm.

Økonomikontoret: Fakturering, viltfond og fellingsavgift, driftsstøtte veterinær og andre utbetalingar, prosjektrengskap.

Sørviskontor/Dokumentsenter/postmottak: Informasjon ut til brukarane, arkivsystem.

Eksternt:

Aktive bønder/grunneigarar/hytteigarar: Er den gruppa landbrukskontoret har desidert mest kontakt med.

Nibio: Gardskart og forskning – Kommunen og landbrukskontoret har ansvar for at gardskartet er oppdatert – Viktig for arealtilskotet. NIBIO er ein god samarbeidspartner – kjem inn med ujamne mellomrom og gjer ein total gjennomgang av kartet.

NAV: Sjukmelding mm. I samband med sjukdom hjå bønder og uttalar til dei som eventuelt vert permitert.

Veterinærer/mattilsyn: Veterinæravtalar, dyrehelse, CWD – Kommunen har plikt til å syta for veterinær både på dag og natt – Me betalar ut tilskot, handterer anbodsprosess, får inn vaktlister og mykje meir.

Rådgjevingstenestar (Tine, NLR m.fl.): Formidle kontakt, kurs/fagdagar, hjelp til bonden. Generelt for å få til aktivitet og kurs, men og i enkeltsaker.

Norske landbrukstenester: Sjukeavløysing – Landbrukskontoret handsamar søknader.

Landbruksdirektoratet: Forvaltningsverktøy – Mindre preg av samarbeid, meir instruksar og regelverk

Fylkesmannen: Tilskot, bruk av forvaltningsverktøy, uttalar – Dei har fagansvar og skal vare spesialister på ein del ordningar og dei har eit kontrollansvar. – Me har og ein del samarbeid om prosjekt.

Fylkeskommunen: Uttalar om kulturminne mm. Dei skal bli høyrte i ulike saker og gje kommunane råd der det er behov.

Nortura/Fatland/Felleskjøpet: Landbrukskontoret fungerer ofte som bindeledd mellom bonden og den rådgjevaren han egentlig skal til.

Fagлага (bondelag, bonde og småbrukarlag m.fl.): Deltaking i ulike prosjekt, fagmøter og kurs.

Landbruksfagråd: Lokal forankring, diskusjonsforum

Øvrige kommunar i Hordaland: Dialog, Diskutere regelverk, nye system, nettverk.

Skogeigarlaga/tømmerkjøpar: Råd til skogeigar, vegar.

Innovasjon Norge: Tilskot og lån, bruksutbygging og forretningsutvikling – det er arbeidsdeling i slike saker.

Debio: Økologisk, formidle kontakt for interesserte bønder/produsentar

Aktørar i Nordhordland: Andre næringsaktørar kan ha prosjekt som når fleire næringar, samarbeid og igangsetting.

6 Visjon, verdier og mål for landbrukskontoret i Alver kommune

Prosjektgruppa hadde ei samling med fokus på visjon, verdier og mål for Alver landbrukskontor. Til dette arbeidet fekk vi hjelp av endringsnavigatør og seniorrådgjevar ved Fylkesmannen i Vestland, Ragna Flotve. Etter vidare bearbeiding av produktet frå samlinga har prosjektgruppa kome fram til følgjande:

Visjon:

«Me er oppmuntrande og bidreg aktivt til (nærings)utvikling og eit godt, robust landbruksmiljø»

Verdier:

Bygge tillit

Me er:

- Ærleige
- Føreseielege
- Til å stola på
- Synlege

Respekt

Me har:

- Respekt for naturen
- Respekt for kvarande
- Respekt for kundane våre

Arbeids glede = relasjon * resultat (Me gler oss til å gå på jobb)

Me vil innbyggjarane/søkjarane vel og kan levera på fagkunnskap og resultat.

Mål:

Klok forvaltning

Det betyr:

- Me er imøtekomande (ei god oppleving å kontakte oss)
- Me er løysingsorientert
- Me lyttar til kundar og medarbeidarar
- Me gjer god informasjon
- Me har god fagkunnskap

7 Organisering, dimensjonering og prinsipp for kostnadsdeling

7.1 Organisasjonsform for felles landbrukskontor

Etter at prosjektgruppa var på studietur til to store felles landbrukskontor på Austlandet konkluderte gruppa raskt med at vertskommunesamarbeid var ein byråkratisk krevjande organisering av eit samarbeid. Erfaringar frå Felles landbrukskontor Austrheim/Fedje/Radøy taler i same retning. Eige arkivsystem med visse utfordringar rundt kommunikasjon med dei samarbeidande kommunar sitt arkivsystem er tidvis tungvint. Å jobbe i den enkelte kommune sitt sakshandsamingssystem og lagre /ekspedere/melde opp saker derifrå vil vere det ryddigaste. Då er det også enkelast for andre saksbehandlarar og rådmenn i den enkelte kommune til ei kvar tid å ha oversikt og tilgang på saksdokument og status i saker som vedkjem deira kommune.

På bakgrunn av dette vil prosjektgruppa tilrå at landbrukskontoret vert organisert som ei avdeling under arealforvaltning i Alver kommune og sal av tenester til aktuelle kommunar.

7.2 Intern organisering, arbeidsdeling og kompetanse ved landbrukskontoret

Arbeidsdeling og intern organisering

Prosjektgruppa foreslår at den daglege drift ved landbrukskontoret skal ha mest mogeleg flat struktur, men ansvar skal vere tydeleg fordelt. Ein av stordriftsfordelane ved eit større landbrukskontor er høve til fagleg spesialisering, men ein ser det som viktig med overlappende kompetanse mellom fagfelte for å sikre den daglege drifta ved kontoret ved arbeidstoppar eller sjukdom. Det er også viktig for tryggleik og trivnad.

Landbrukssjefen har personalansvar for alle medarbeidarane ved kontoret og det overordna fagansvar. Fagansvarleg jordbruk og fagansvarleg utmark får delegert fagansvar innan sine fagfelt. Vidare har landbrukssjefen ansvar for administrasjonsoppgåvene ved landbrukskontoret, informasjonsarbeid m.m.

Arealforvaltar skal ha hovudansvar for landbruk sitt arbeidet med reguleringsplaner, kommunedelplanar og kommuneplanar. Samt ha ansvaret for å gje uttale i høyringssaker oversendt frå byggesak og plan. Sakshandsaming jordlov- og konsesjonslovsaker etter behov.

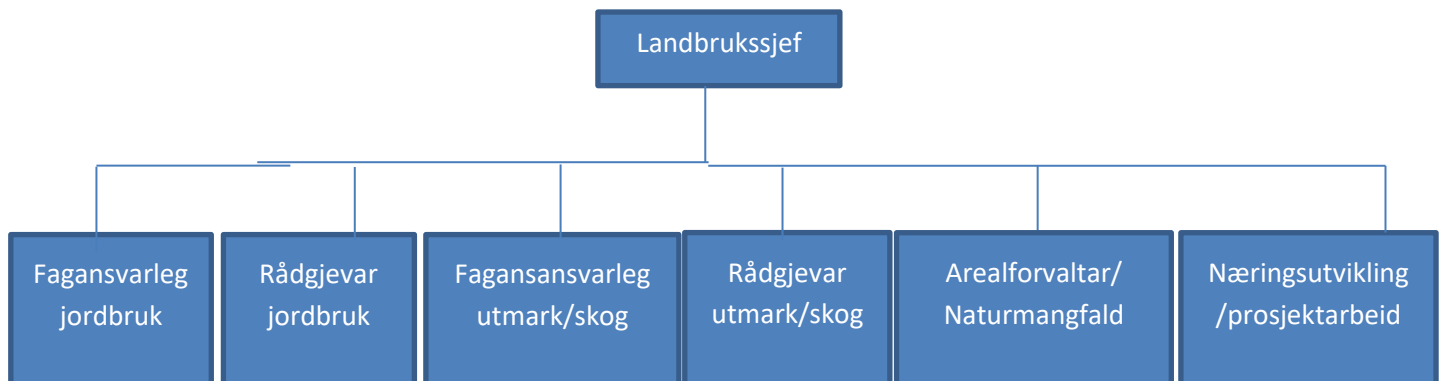
Fagansvarleg jordbruk har fagansvar for jordbruksrelaterte saker inkl. alle tilskotsordningar knytt til husdyr/beite.

Rådgjevar jordbruk har sitt arbeidsfelt innanfor jordbruksrelaterte saker inkl. tilskotsordningar knytt til husdyr/areal og næringsutvikling innan tradisjonelt jordbruk.

Fagansvarleg utmark/skog har fagansvar for utmarksrelaterte saker (skog, vilt, naturmangfaldslova, innlandsfisk, motorferdsle, friluft) og landbruksvegforskrifta.

Rådgjevar utmark/skog har sitt arbeidsfelt innanfor utmarksrelaterte saker.

Næringsutviklaren har fagansvar for utviklingsoppgåver knytta til tilleggsnæringar i landbruket. Vedkomande leiar eller deltek i prosjektarbeid knytta til dette fagområdet. Dei andre ved landbrukskontoret bidreg med sin kompetanse etter behov.

Den enkelte tilsette sin stillingsinstruks vil kunne innehalde arbeidsoppgåver innan fleire av boksane i figuren. Den enkelte sin kompetanse, kundane sin etterspurnad, aktiviteten den enkelte klarar å skape innan sine fagfelt, nye oppgåver frå staten osv. vil påverke dette. Til dømes kan den som har eit hovudansvar for arealforvaltning/planarbeid/naturmangfald også ha oppgåver som normalt ligg til rådgjevar jordbruk og/eller under næringsutvikling. Det som er viktig er at det er personar som har hovudansvaret for kvar fagfelt og tilskotsordning. Figuren må ikkje tolkast som eit endeleg innspel på tal tilsette ved Alver landbrukskontor. Les meir om dimensjonering under punkt 7.3.

Kompetansebehov

Med dagens tilsette vil Alver Landbrukskontor ha god teoretisk kompetanse innan alle fagfelt som naturleg ligg til landbrukskontoret. Vidare har kontoret tilstrekkeleg praktisk landbruksfagleg kompetanse til å utføre sine forvaltningsoppgåver. På ei anna side vil det vere ein fordel å auke den praktiske kompetansen knytt til agronomi, landbruksøkonomi, husdyrhald og noko byggteknisk. Dette for å kunne yte betre rådgeving og vere ein god samtalepartner for aktive bønder som ynskjer å utvikle/tilpasse gardsdrifta si for å møte framtida sine krav og moglegheiter. Det vil vere fornuftig å sikre seg denne kompetansen gjennom rekruttering.

I brukarundersøkinga kom det fram at tilgjengelegheit og informasjon er eit forbetningsområde for landbrukskontora. Erfaring tilseier at når nabokommunar kjøper tenester vert det mykje reising og ein er mindre tilgjengeleg på kontoret. Hyppige skrivefristar til politiske utval krev tidvis arbeidsro osv. I ein slik kvardag er det ekstra viktig å ha nokon som er tilgjengeleg på hovudkontoret og som kan svare på spørsmål knytt til regelverk, hjelpe med enkle søknader, ta telefonar, bidra i websak, oppdatere heimeside og sosiale media, sende ut mailer med informasjon frå landbrukskontoret, administrere arrangement (bestille lokale, mat, påmelding osv.) osv. Ein merkantil ressurs.

Organisering av arbeidet i kommunar som kjøper tenester av Alver kommune

Prosjektgruppa meiner at det ryddigaste for alle parter vil vere at dei kommunar som kjøper tenester frå Alver landbrukskontor har ein fast person å halde seg til ved landbrukskontoret. Vedkomande vil då opparbeide seg lokalkunnskap og nettverk i den aktuelle kommunen. Vedkomande får det dagleg ansvar for arbeidsflyten knytta til oppgåvene som Alver landbrukskontor skal utføre for kommunen.

7.3 Dimensjonering av landbrukskontoret

Ved fleire av landbrukskontora i Nordhordland har det skjedd ei jamn nedbemanning. Tabell 6.1 syner utviklinga i perioden 2005 – 2019.

Tabell 27: Bemanningsutvikling ved landbrukskontora i Nordhordland 2005-2019

	2005	2013	2015	2019
Austrheim/Fedje/Radøy	3,5	2,5	2,5	1,9
Meland/Modalen	3	2	2	2
Lindås	3	1,6	2,6	1,9
Sum årsverk	9,5	6,1	7,1	5,8

Det kan nemnast at i 1998 var det 6 årsverk ved Landbrukskontoret i Lindås. Kommunane får årlege overføringar frå staten for å utføre landbruksfaglege oppgåver. Desse overføringane er ikkje lengre øyremarka.

Det er klart at eit felles landbrukskontor vil gje oss stordriftsfordelar gjennom auka spesialisering. På ei anna side rekk ikkje dagens ressursar til meir enn til å utføre forvaltningsoppgåvene i tråd med forvaltningslova. Dersom alle dei 3 aktuelle samarbeidskommunane Austrheim, Fedje og Modalen ynskjer å vidareføre dagens samarbeid med nye Alver kommune om kjøp av landbruksfagleg kompetanse, vil det vere behov for ein auke til minst 7 årsverk dersom me skal ha ressursar til å bidra aktivt til næringsutvikling og eit godt og robust landbruksmiljø i Nordhordland jfr. vår visjon.

I skrivande stund har Austrheim og Modalen gjeve tilbakemelding om at dei ynskjer å kjøpa tenester av Alver Landbrukskontor. Austrheim/Fedje kjøper i dag ca. 60 % stilling av Radøy kommune. Modalen 20 %. Solund kommune har sendt førespurnad til prosjekteigar om kjøp av tenester frå Alver landbrukskontor tilsvarande 30-40 % stilling. Dette vil sjølvstøtt krevje ei tilsvarande oppbemanning.

Me merkar ei interesse også frå andre nabokommunar som ser fordelar av å kjøpe tenester innan landbruksforvaltning og næringsutvikling frå eit større kompetansemiljø. Dette gjer at Alver Landbrukskontor kan vere bemanne opp til å ta på seg ytterlegare arbeid. På den måten vil kontoret bli mindre sårbare ved feriar, permisjonar eller sjukefråvær, eller i ein overgangsperiode ved vakansar.

7.4 Kostnadsdekning ved sal av tenester til andre kommunar

Eit landbrukskontor i Alver kommune som sel tenester til aktuelle kommunar kan sette ein pris pr årsverk/år . Reisekostnader vert rekna frå hovudkontoret for Alver landbrukskontor. Avtalt stillings-%

vert lagt til grunn ved fakturering. Arbeidsomfang utover avtale kan utførast dersom det er kapasitet. Lengde på avtaleperiode bør minimum vere 2 år, med klare oppseiingsfristar.

8. Oppsummering av prosjektgruppa sine anbefalingar

Landbrukskontoret vert organisert som ei avdeling under tenesteområde arealforvaltning i Alver kommune og tilbyr sal av tenester til aktuelle samarbeidskommunar. Landbrukskontoret har eigen avdelingsleiar / landbrukssjef som har personalansvar og det overordna fagansvar for dei tilsette ved kontoret.

Alver kommune vert ein betydeleg landbrukskommune. I 2018 var det 460 søkjarar om produksjonstilskot i dei tre kommunane og Alver vert såleis den kommunen med flest søkjarar i Hordaland og i nye Vestland fylke. Dersom me tar med dagens samarbeidskommunar har vi 502. Når Voss og Granvin slår seg i saman frå 2020 vert den nr 2 i dagens Hordaland med 387 søkjarar om produksjonstilskot.

Landbrukskontoret har ein del statlige føringar for arbeidsoppgåver som landbrukskontoret skal utføre som fyrstelinjeinstans innan landbruksforvaltninga. Regionreforma på fylkesnivå vil medføra at kommunen vil få fleire nye/utvida arbeidsoppgåver som tidlegare har vore utført av fylkesmannsembetet.

Alver Landbrukskontor bør utvide sin praktiske kompetanse knytt til agronomi, landbruksøkonomi, husdyrfag og noko byggteknisk kompetanse. Dette for å vere ein god rådgjevar og samtalepart for dei som ynskjer å utvikle garden sin i tråd med framtida sine krav og moglegheiter – god dyrevelferd og klimasmart og robust grovfôrproduksjon.

Me avventar tilbakemelding frå Austrheim/Fedje om dei ynskjer å kjøpe tenester frå Alver Landbrukskontor. Dei kjøper i dag ca. 60 % stilling frå Radøy kommune. Dersom dei ynskjer å halde fram med å kjøpe tenester frå Alver landbrukskontor bør bemanninga utvidast til 7 årsverk for at landbrukskontoret skal kunna ta på seg oppgåvene og framleis kunna bidra aktivt til utvikling av eit godt, robust landbruksmiljø i Nordhordland jf. visjon.

Vedlagt brukarundersøking syner at 82 % av dei som har svart på undersøkinga er nøgd eller svært nøgd med dagens landbrukskontor. Undersøkinga er utført hjå dei ca. 500 som søker om produksjonstilskot i Nordhordland. Svarprosenten var 49. Det er verdt å merka seg at 19 % av dei som svarte har planar om å starte med tilleggsnæring innan 5 år. Vidare er det tydeleg tilbakemelding på at dei ønskjer betre informasjon og meir tilgjengelege tilsette. E-post er informasjonskanalen som er mest etterspurt.